

'Crūnīe =nu, Pɔlv gba la

GALATIKA

ye

1 ¹'Mɔ Pɔlvu nɪ, -cc 'crūnīe -gbo 'cru. 'Mɔ mɔ -Yusu 'Klisv a -wɔnnaanyɔ'cɔ nɪ. E 'de -tunahuon =de, o 'de 'mɔ le. Kεε, -Yusu 'Klisv a -gbe, nɔ- le 'mɔ, o kɔ -a nɪ Bu Nyisva 'heen, -ɔ -hiɔ 'le 'kvkvnyu -heyri, -ɔ -hiɔ 'klo. ²Nyisva a nahuin 'bii -gbo, -v nɪ nɔ, u kɔ 'mɔ 'heen, -a =gba 'a mɔ wlɔn le -tɛɛ, 'a mɔ =nu, -v mɔ Nyisva a nahuin, -v nɪ 'le Galatiblogba 'mɔ. ³-A nɪ Bu Nyisva, o kɔ -a nɪ Kvkvnyɔ -Yusu 'Klisv 'heen, bv nu 'a mɔ =hapvde 'mɔ, kɔ, bv -nyi -we 'a mɔ kegboweenle. ⁴-Yusu 'Klisv, o -ha 'a dɔnɔ nɪ, 'ɔ 'kv, 'ke 'o -a nɪ -ta 'mɔ, -e die nu, Nyisva 'mɔ -a nɪ de 'kuku 'wuwla, kɔ, 'klo -gbo a 'yilenyre-tɔpli 'nɪ -han 'klee lele -a mɔ win ke kɔɔ. -Te -a nɪ Bu Nyisva nu 'a -hvhuva, ke'e nɪ, o nu 'a nunue. ⁵-Ba baa Nyisva, -te 'klo te ye gbo. Ke'e nɪ, be nɪ 'mɔ.

Nyisva a =haputitie, ε 'ya -do

⁶De aa nu, εε 'mɔ 'nɪ saka. =Hapukɔ, Nyisva 'ɔ nu 'a mɔ =hapvde 'mɔ, 'ke 'le -gbugbekɔ 'kwli 'mɔ, -Yusu 'Klisv a -ti, 'ɔ da 'a mɔ, 'ke ba 'ya 'a nahuin 'mɔ. Kεε, -te a 'ble Nyisva a =haputitie kwa, ε 'de gbo -wlɛn, 'a plee 'le Nyisva ke, 'aa titie -ye nva ye gbo po, a ple, -e mɔ =haputitie, ke'e, ε 'de =haputitie. ⁷E mɔ -tɛɛ, Nyisva a =haputitie -do =nu, ne- mɔ wintɛ =nu, 'n tɔɔ 'a mɔ. E 'de 'klee lele Nyisva a =haputitie -de kɔ, 'be 'de Nyisva a =haputitie =nu, 'n tɔɔ 'a mɔ. 'Bia 'nu le 'le 'a nɪ -wɔn'preele nu, ε 'we =nɔ ye, ε kɔ nahuin, 'vv 'a mɔ kaa. U nye 'nɪ -hva, bv 'cici Nyisva a =haputitie =nu, -εε -Yusu 'Klisv a -ti -wɔn le na. ⁸'Bia nahuon 'bɔ nɪ 'o, 'bɔ 'cici Nyisva a =haputitie =nu, -a pue la 'a mɔ, a 'ble la kwa, Nyisva bɔ puo 'jɔɔ -wɔn, mɔ =beti be 'ya -a mɔ 'mɔ. ⁹-A -tui 'a mɔ ye nɪ, 'plu 'nɪ nyi lele ke nina: 'Bia nahuon 'bɔ nɪ 'o, 'bɔ 'cici Nyisva a =haputitie =nu, -a pue la 'a mɔ, a 'ble la kwa, Nyisva bɔ puo 'jɔɔ -wɔn.

10 -Be 'a nɪ =wli nye 'nɪ 'ye, -e mɔ, 'n nye 'nɪ 'cru, -e die nu, nahuin 'mu 'mu baa? 'Uvn, ε 'de le 'mu nɪ. 'N nye 'nɪ -hva, be 'ya Nyisva 'mu, -ba baa 'mu. -Be a nye -wɔn le -hie 'lu, -e mɔ, 'n nye le 'nɪ =mɔ, 'ke =bo nɔc 'le -tunahuin 'yi kle? 'Uvn. 'Bia 'nɪ nye wen lele -hva, 'ke =bo nɔc wen 'le -tunahuin 'yi kle, 'n 'dee =bo 'ya wen -Yusu 'Klisv a -kvannunyɔ 'mu.

-Te Pɔlv nu -Yusu a -wɔnnaanyɔ a -hihiɛ, ε ne- cɔ kle -hihiɛ

11 'Na 'dlayuo -a, -bo -hihiɛ 'a mu kle, -e mɔ, Nyisva a -haputitie =nu, 'n pue la 'a mu, ε 'de -tunahuon, ⱥ 'die 'lu -wɔn le -hie, **12** mɔ, ε 'de 'o -tunahuin wien, 'n 'die 'o -ha, mɔ, ε 'de -we -tunahuon, ⱥ 'die 'mu pue. -Yusu 'Klisv a -gbe, nɔ- 'hru 'mu ye, ⱥ tue 'mu.

13 A 'wɪn nɪ, -te 'na 'kłɔ nɪ la 'mu, ti =nu -kɔ 'yri 'n 'kɪe kve la -a mu -Juukve a tetei -wɔn. Ti a -gbe 'yri, 'nu la Nyisva a nahuin =tue =sue 'dɔ, -e nue, 'n nye la 'nɪ -hva, -bo -wɔ la 'a nahuin gbo, **14** 'plu, nahuin =nu, -v kɔ 'mu 'heen- kɔ la 'yru -do, 'waa nahuin 'plɔplɔ, 'nɪ -hiu la 'o 'mu, 'ke 'o -a mu -Juukve a tetei kɔ 'brijmli a 'o-tuule -wɔn. 'N -ha la 'n diɔnu nɪ 'bii, 'ke 'o -a ni bunu a tetei kɔ 'brijmli a -gbe a -ta 'mu.

15 Kεε, kve la 'le 'na 'dii 'kwli 'mu gbo, Nyisva ⱥ po la 'mu 'pia ke, 'ke 'o 'a -kvan a -ta 'mu. ⱥ nu la 'mu 'mu -hapude, 'ke 'le -gbugbekɔ 'kwli 'mu. Ne-nue, ⱥ da la 'mu, 'ke =bo nu 'a -kvan. Ti =nu, ⱥ wa la 'du, -te i nyre 'o, **16** -ye ⱥ nue nɪ, 'a 'Yu -Yusu ⱥ 'hru 'mu ye, -e die nu, 'mu 'a -haputitie =nu dakv a gblegblei =nu pue, -v 'de -Juukve. Ti a -gbe 'yri, 'n 'de la 'le =cɔ =de -wɔn mu, 'n 'de la -tɔ mu -hva. **17** Mɔ, 'n 'de la -we 'le Jrusredicɔ 'mu mu, 'ke 'le -Yusu a -wɔnnaanyu =nu -wɔn, -v mɔ la 'a ye-henahuin. Kεε, de 'n nu, ne- mɔ, tii -do a ti 'yri, 'ke 'n mu 'le Arabiblugba 'mu. -Te 'n -hɔn 'le 'mu, -ye 'n di 'le -le, 'nɪ mu 'le Damasidicɔ 'mu, 'ke 'le Siliblugba 'mu. **18** -Te 'yru ta -hi, -ye 'ke 'n mu 'le Jrusredicɔ 'mu, -e die nu, 'n kɔ Pieli 'heen, -a 'mu yiyi, 'nɪ -hi 'o =nɔ 'hvin 'mu 'weeii 'hɔn. **19** Ti a -gbe 'yri, 'n 'de la -Yusu a -wɔnnaanyɔ =de 'ye, 'bε 'de Pieli -do a -gbe, kɔ -a ni Kukɔnyɔ -Yusu a 'dlayu Saki. **20** -Ti -gbo, 'nɪ =tu, i mɔ -tu a -tεe nɪ. 'N nyi 'nɪ =tu, 'ke 'o Nyisva ye. ε 'de hi, 'nɪ 'dui -le. **21** -Te 'n -hɔn 'le Jrusredicɔ 'mu, -ye 'ke 'n mu 'le 'blugbi =nu 'mu, -v mɔ Siliblugba kɔ Silisiblugba. **22** Ti a -gbe 'yri, -Yusu a nahuin =nu, -v ni 'le -Juukve a 'blugba 'mu, v 'de la 'mu a 'yee. **23** U nyi la 'nɪ 'wɔcɔn -do, -e mɔ: «Nahuon -gbo, -cɔ la -a mu =sue =tue, ⱥ 'cici nɪ. -Te ti nɪ le 'mu -gbo, cɔ nahuin 'nɪ le, 'ke bv -nyi 'waa =wli -Yusu 'Klisv, mɔ =beti ti -hi la ti 'yri, bɔ nye la -hva, 'ke bɔ -wɔ la nahuin =nu gbo, -v kuo -Yusu =wli ye.» **24** -Te v 'wɔn la -tū a -gbe, -ye vv la baa Nyisva, 'ke 'o 'na -ta 'mu.

-Te Pɔlv mu la 'le -Yusu a -wɔnnaanyu =nu -wɔn, -v ni la 'le Jrusredicɔ 'mu

2 **1** -Te 'yru -pu -tu 'o -hen -hi, 'n kɔ Banabasi 'heen, -ye 'ke -a mu 'le lele Jrusredicɔ 'mu, -e die nu, -a 'mu 'cve a nyigblakı 'ye. -Te -aa la mu, 'n gba la -we Titu nɪ. **2** 'N mu la 'le =le, -e nue, Nyisva le la 'mu nɪ, 'ke

-bo mu 'le. -Te -a nyre 'le, -ye 'n kɔ 'cve a ye'munaanyv 'heen, -a bii ye, 'n i -hihiia =nv Nyisva a -haputitie =nv kle, 'nu nahuin =nv pue, -v 'de -Juukve, -e die nu, 'cve a ye'munaanyv a -gbe, -v mɔ -Juukve, v 'mv 'na -kvan =nv ke ween, 'nu nu, kɔ, 'n 'kιe die nu, 'ke 'le nahuin =nv -heyri, -v 'de -Juukve. 'Na -wlv nɔ 'n i, v nye la -wɔn le -hie 'lu, -e mɔ, 'na -kvan a -gbe, o 'de 'mini kɔ. ³'Na -wɔnnaanyv Titi, o mɔ Glekikvεyv'u n i. Kee, -te -a nyre 'le Jrusredɔ 'mv, 'cve a ye'munaanyv a -gbe, v 'dlo le, 'ke bo 'be ye, -e 'we =no ye, -te -Juukve a teteii 'a -tutue nu, -e die nu, o 'mv 'o ye 'sii, 'ke 'o Nyisva ye. ⁴Kee, hnyv =de, nv- pa 'le -a mv -heyri, v nye la -hua, 'ke Titi a -gbe bo 'be ye. Nahuin a -gbe, 'ke 'le gblagblv 'kwli 'mvv n i, v pa 'le -a mv -heyri, -e die nu, v 'mve 'ye, -te -aa nu, -a 'de 'kle 'le lele -Juukve a tetei a 'klh gbo n i, -e nue, -a kɔ -Yusu 'Klsv 'heen, -a -mve n i. V nye 'n i -hua, 'ke -ba 'kιe kve -Juukve a tetei -wɔn, -e die nu, -a 'mv tetei a -gbe a -go 'mv 'ya. ⁵Kee, gbegbe, -a 'de =nv 'hru -nyi. -A 'n i -hua -le 'ke bv nyre Nyisva a -haputitie =nv 'yi le, -e mɔ -ti a -tεε, -e die nu, -te -haputitie a -gbe n i 'mv, a 'mve 'wɔn. ⁶Nahuin =nv, vv 'cve a nyigblaki daa, -beti bu 'ya nyigblaki 'mv, bu 'de nyigblaki, de a -gbe, e 'n i da -le de -de, -e nue, 'ke 'le Nyisva 'yi 'mv, nahuin 'bii mɔ dεe -do. Nyisva 'n i 'jra -le nahuin 'yi 'mv le. Nyigblaki a -gbe, -te 'n -hihiia =nv -haputitie a -gbe kle, 'nu nahuin =nv pue, -v 'de -Juukve, mɔ, v 'de 'mv le, -e mɔ, e 'de 'o ye =ceε.

⁷Kee, v yrie n i, -e mɔ, Nyisva'a n i, -o -nyi 'mv -haputitie a -gbe, o 'le 'mv, 'ke -bo mu, -bo pue nahuin =nv, -v 'de -Juukve, -e 'we =no ye, ti -hi la a ti 'yri, -te o nu la, o 'le la Pieli, 'ke o -me -ye, bo pue la -Juukve. ⁸V yrie 'mv le, -e mɔ, -te Nyisva nu, o -nyi la Pieli 'klh, o 'lo, 'ke 'le -Juukve -wɔn, ke'e n i, o nu, o -nyi -we 'mv 'klh, o 'le 'mv, 'ke 'le daku a gblegblei =nv -wɔn, -v 'de -Juukve. ⁹Sakı kɔ Pieli kɔ Saan 'heen, -Yusu a nahuin 'cve a nyigblaki daa, v 'ye n i, -e mɔ, Nyisva a -gbeε n i, -o -ha 'le -kvan a -gbe, o -nyo 'mv. Ne- nue, v 'tv -a mv kwa le, 'n kɔ Banabasi 'heen. De a -gbe, v nu, ε -hen 'nyre, v kɔ -a mv 'heen, -a -mve n i. V kɔ -a mv 'heen, -a -yri n i, -e mɔ, 'n kɔ Banabasi 'heen, 'ke -a di 'le nahuin =nv -wɔn mu, -v 'de -Juukve, -a 'mv =nv Nyisva a -haputitie pue. V -me -ye, 'ke v di 'le -Juukve -wɔn mu, v 'mv -wε =nv Nyisva a -haputitie pue. ¹⁰Deε -do =nv, v le la -a mv, -ba nu, ne- mɔ: -Baa 'le -Yusu a nahuin =nv -wɔn mu, -v 'de -Juukve, -ba le =nv, bu 'kukue 'wli le, -e die nu, -a 'mv -svenyv =nv 'mv -he, -v n i 'le -Yusu a nahuin -heyri, 'ke 'le Jrusredɔ 'mv. De a -gbe, 'n nue n i -tεε.

-Te Pɔlv -hen la Pieli 'nyre, 'ke 'le Atiɔsidiɔ 'mv

¹¹-Te de a -gbe, ε -hi, -ye 'ke 'n mu 'le Atiɔsidiɔ 'mv, Pieli o 'di 'le, o 'nu de, -e 'de 'le 'yie 'kwli 'mv le noo. Ne- nue, 'n i -hihiia 'nyre, 'ke 'o nahuin 'bii ye. ¹²De =nv, -e mue la 'lu -wɔn, ne- -gbo: -Te Pieli a -gbe, o nyre la 'le Atiɔsidiɔ 'mv -tute, -ye o kɔ -Yusu a nahuin =nv 'heen, -v 'de -Juukve, 'ke vv la 'o -tegbii -do de dii. (-Yusu a nahuin =nv, -v 'de -Juukve, v 'n i -hua -le

bu -tuu 'o -Juukvæ a tetei =nv, -u le po, bu 'be yre, kɔ, bu -tuu 'o -Juukvæ a tetei -ye 'o.) Ti gbi b1 -hi, -ye Saki, -ɔ ni 'le Jrusredio 'mv, ɔ te gbo nahuin, 'ke bu di la 'le -Yusu a nahuin =nv -wɔn, -v 'de -Juukvæ, -v ni 'le Aticisidio 'mv. -Te v nyre 'le, -ye Pielt, -ɔ kɔ -Yusu a nahuin =nv 'heen, -v 'de -Juukvæ, -vv =ke 'o -tegbii -do de dii, -ye Pielt a -gbe, ɔ -jri 'a diɔnv -wɔn, 'v 'kee 'o -tegbii -do de a diile. De -kɔ -tu Pielt 'ɔ nu de a -gbe, ne- mɔ: ɔ -me -ye, -Juukvæ =nv, Saki te gbo, ɔ la pi 'waa hvannv, -e nue, ke ɔ po, v dio -hen 'nyre, -te ɔ nu, 'ɔ bi 'le -Yusu a nahuin =nv -heyri, -v 'de -Juukvæ, -v 'num -tuu 'o -Juukvæ a tetei 'o. ¹³-Yusu a nahuin -ye =nv, -v mɔ -Juukvæ, 'yilenyredø -nv, Pielu la nu, ne- vv la -we nu, 'vv 'lii 'hon na, 'v -jri 'waa diɔnv ye, 'ke 'o nahuin =nv -wɔn, -v 'de -Juukvæ. Ne- Banabasú la -we nu. U 'bii a -gbe, de =nv, v yi, -e 'de -tee nu, ne- vv la nu. ¹⁴-Te 'n 'ye la, -e mɔ, v 'ni kve -le la Nyisva a -haputitie =nv -wɔn, -e mɔ -tu a -tee, ne- nue, 'ke 'o nahuin 'bii ye, 'ni 'preè la 'le Pielt -wɔn, 'ni lo la, -e mɔ:

«-Mɔ mɔ -Juukvæyu'ni. KEE, -na -gbe -gbo, =ni kve -le 'kleè lele -Juukvæ a tetei -wɔn. De- nue 'kleè, -ni nye -hua, 'ke nahuin =nv, -v 'de -Juukvæ, bu -tuu 'o -Juukvæ a tetei 'o 'le? ¹⁵-A -me -ye, -a mu mɔ -Juukvæ'ni, -a 'de dakv -ye a nahuin, -v 'de Nyisva a tetei yi. ¹⁶Kee 'kleè, -a yie ni, -e mɔ, nahuon =nv, -ɔ 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye, no- mɔ nahuon =nv, -ɔ kuo -Yusu 'Klisv =wlv ye. E 'de nahuon =nv, -ɔ 'o -Juukvæ a tetei 'o -tuu. Ne- nue, -a -me -ye, -a kuo -Yusu 'Klisv =wlv ye, -e die nu, Nyisva 'bɔ 'ye de a -gbe, ɔ 'mu 'o -a mu ye 'sii, 'ke 'o 'a diɔnv ye. E 'de -baa 'o -Juukvæ a tetei 'o -tuu a -ti, -e nue, tetei a 'o-tuule, e 'ni nue -le gbe, nahuin 'ni 'sii -le 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye.» Ke 'n nu la Pielt a lile.

Nahuon ble ye bɔ kuo -Yusu 'Klisv =wlv ye, 'pli Nyisva 'muo waa

¹⁷-A mu -Juukvæ -me -ye, -a nye 'ni -hva, 'ke Nyisva bɔ 'sii 'o -a mu ye, 'ke 'o 'a diɔnv ye, -e nue, -a kuo -Yusu 'Klisv ye =wlv. De a -gbe a -ti, -a 'we =no nahuin =nv ye, -v 'de -Juukvæ, kɔ, -aa d'e'kukununyu daa, -e 'we =no nahuin =nv ye, -v 'de -Juukvæ, -e nue, -a 'ni -tuu -le 'o -Juukvæ a tetei. -Be de a -gbe, e -hen 'nyre, -Yusu 'Klisv =nv, -ɔ 'le -a mu de 'kuku -heyri po? 'Uvn, gbegbe, e 'de le 'mu ni. ¹⁸-Te e ni 'mu, ne- -gbo: Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ hie 'o -Juukvæ a tetei a 'o-tuule gbo, -e nue, e 'ni -hiç -le 'mu, 'ke bɔ 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye, 'pli 'bɔ -hian lele -wɔn, 'bɔ kuo lele tetei a -gbe =wlv ye, -ye ɔ nu de =nv, -e 'num ble Nyisva a plɔ. ¹⁹Tetei a -gbe, ni-i 'mu le, -e mɔ, 'n ni 'mu 'kvukvæ, 'na de 'kuku a -ti. E mɔ -tee, tetei a -gbe, ni- nue, 'ni 'kv, 'ke 'o Nyisva ye. -Te 'n 'kv 'kleè, -ye tetei 'de 'kleè lele 'klɔ kɔ, 'ke 'o 'mu ke. E 'we =no ye, 'na 'klɔ 'ka =nv, no- 'kv, 'ni ni 'klɔ, 'ke 'o Nyisva ye. -Te 'n kuo -Yusu 'Klisv =wlv ye, ne- nue, 'ni yie, -e mɔ, tugbe =nv, -e kɔ 'yie 'mu u kɔ 'o, e 'we =no ye, ɔ kɔ 'mu 'heen -nt, u kɔ 'o, -a 'kv. ²⁰Ne- nue, 'klɔ -gbo, 'n ni 'kleè, e 'de 'mɔ, 'n 'de 'kleè lele 'klɔ ni, kEE, -Yusu 'Klisv, no-ɔ ni, -ɔ ni 'klɔ, 'ke 'le 'mu 'mu. 'Klɔ -gbo, 'n ni no -wɔn, 'n -ha 'na =wlv 'bii ni, 'ni -nyu Nyisva a 'Yu =nv, -ɔ nua

'mv 'mv, 'plu -ɔ -ha 'a diɔnu, -ɔ 'kv, 'ke 'o 'na -ta 'mv. 21 -Hapvde =nv, Nyisva nu 'mv 'mv, 'ke 'le -gbvgbekɔ 'kwli 'mv, 'n 'dee =bo pue gbo, -bo =hian -wɔn, -bo kuo lele tetei =wlu ye. Nahuon 'bɔ 'sii wen 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye, tetei a 'o=tuule a -ti, -ye ε =hen wen 'nyre, -Yusu 'Klisu 'kv wen ni -gbvgbe.

-Tunahuon =nv, -ɔ kuo -Yusu =wlu ye, nɔ- Nyisva a waa

3 1'A mv Galatikue, a 'de 'lu a le-hiele kɔ. 'N pue -tεε, nahuon =de kaa 'a mv. 'N -hihiε 'a mv kle -tεε, -te -Yusu 'Klisu nu 'kvkvε, 'ke 'o tu 'yie 'mv. 2'N -hva =bo =gba 'a mv de wlɔn: -Be -te aa 'o -Juukve a tetei 'o =tuu, nε- nue, Nyisva 'ɔ -nyi 'a mv 'a -Hihiu? 'Uvn. ɔ -nyi 'a mv 'a -Hihiu ni, -ε nue, a po 'a -haputitie -nv ye gbo nva, 'a kuo -Yusu =wlu ye. -Be ε 'de le 'mv ni? 3'De- nue 'kleε, 'a 'de 'a 'moleyriile kɔ? De- kɔ -ti, -kvan =nv, Nyisva a -Hihiu =tu -wlu, 'ke 'le 'a mv 'mv, 'aa -hva ba -yrɔ 'lu, 'ke 'le 'a ni -gbe a 'klı 'kwli 'mv 'le? 4=Be -hapvde 'bii =nv, Nyisva nu 'a mv 'mv, ε mɔ -gbvgbeε ni? 'Uvn, 'ni pue -le -tεε, 'ke be 'ya -gbvgbe 'mv. 5Nyisva, ɔɔ 'a mv 'a -Hihiu 'ni -nyi, ɔɔ -we 'ŋmileka-tɔpli nu, 'ke 'le 'a mv -heyri. -Be baa 'o -Juukve a tetei 'o =tuu a -ti, 'ɔ nye nu? 'Uvn, ɔ nye 'ni nu, -ε nue, a po 'a -haputitie -nv ye gbo nva, 'a kuo -Yusu =wlu ye.

6Ba -hie -a ni bu gblaka Abrahamu a de 'lu -wɔn le. U 'criε ni, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, -ε mɔ: «Abrahamu kuo la Nyisva ye =wlu. Ne- nue, Nyisva 'ɔ 'sio 'o ye, 'ke 'o =nɔ ye.» 7De a -gbe, ε =hen 'nyre, nahuin =nv, -v kuo Nyisva =wlu ye -tεε, nv-v ni, -v mɔ Abrahamu a -tεε a 'yuo a 'yuo. 8Ti -hi la ti 'yri, v 'criε la ni, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, -ε mɔ: «Nahuin =nv, -v 'de -Juukve, v di Nyisva ye kuo =wlu, kɔ, Nyisva 'mu -we 'o ye 'sii, 'ke 'o 'a diɔnu ye.» De a -gbe a -ti, ε ni la ke 'mv, Abrahamu 'ɔ 'wɔn la Nyisva a -haputitie, Nyisva 'ɔ le =nɔ, ɔ nɔ: «Ke 'n di 'le -mv 'mv naa, 'mv -tvu ke a daku 'bii -hapvde 'mv nu.» 9Abrahamu kuo la Nyisva ye =wlu. Ne- nue, Nyisva 'ɔ nuo -hapvde 'mv, 'plu, nahuin 'bii =nv, -v kuo -we Nyisva =wlu ye, ɔ diu -we 'mv nu -hapvde.

10Nahuin =nv, -v nye 'lu -wɔn le -hie, -ε mɔ, Nyisva diu 'o ye 'ni 'sii, 'ke 'o 'a diɔnu ye, -ε nue, -ti =nv, teteii =tu, ni- vv nu, nahuin a -gbe, Nyisva a -bati diu 'ni kli. 'E mɔ -tεε, ke Nyisva a wintee po: «Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'nini =tuu 'o tetei 'bii =nv 'o 'e ni ti, v 'cru, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, nahuon a -gbe, Nyisva a -bati dio 'ni kli.» 11-A yie ni, -ε mɔ, ε 'de nahuon =de kɔ, -bɔ 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye, -te ɔɔ 'o tetei 'o =tuu a -ti. -A yi de a -gbe ni, -ε nue, ke Nyisva a wintee po: «Nahuon =nv, -ɔ kuo Nyisva =wlu ye, nɔ- 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye. Nahuon a -gbe, nɔ- di 'kłɔ ni.» 12Kee, v 'criε -we ni, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, -ε mɔ: «Nahuon =nv, -ɔɔ 'o tetei 'o =tuu, nɔ- di 'kłɔ ni.» De a -gbe, ε nye -a mv 'ni tɔɔ, -ε mɔ, tetei a 'o=tuule, ε kɔ Nyisva a =wlu a yekuole 'heen, i ni le 'dɔɔ.

13'A -ti o, Nyisva a -bati kli -a mv ni, -ε nue, -a 'de 'o tetei 'o =tuu -tεε. Kee, -Yusu 'Klisu, nɔ- di 'le, 'ɔ nyra 'o -a ni -ta 'mv gbo, Nyisva a

-bati 'i klo. De a -gbe, ne- kɔ 'kwli 'mv o naa 'le, 'ɔ waa -a mv, -e die nu, Nyisva a -bati 'ni -han 'klee lele -a mv kli. Ke'e ni, v nu la 'a 'cruile, 'ke 'le Nyisvacriunie 'kwli 'mv, -e mɔ: «'Bia 'bu 'ba nahuon gbo, 'ke 'le tugbe 'klo, e -hen 'nyre, nahuon a -gbe, Nyisva a -bati klo nt.»¹⁴ Ke -Yusu 'Klisu nu 'a nunue, -e die nu, -hapude =nu, Nyisva po la le, o di la Abrahamu 'mv nu, nahuin =nu, -v 'de -Juukve, o 'mue -we =nu 'mv nu, de =nu, -Yusu 'Klisu nu a -ti. Ke -Yusu nu -we 'a nunue, -e die nu, -te -a kuo =wlv ye, Nyisva 'mv -a mv 'a -Hihiu -nyi, o po la le, o di la -a mv -nyi.

-Hapude =nu, Nyisva po la 'le, 'ke 'o Abrahamu -wɔn

¹⁵ 'Na -diayuo -a, -bo pue 'yri a -tuelə a de ye. 'Bia dakugbleii 'hɔn, 'bu ween ke, 'ke bu =tue 'yri, -ye nahuon =de 'die 'le -we bɔ 'wla 'yri a -gbe, mɔ, nahuon =de 'die 'le -we, bɔ pui -we 'o de 'lu. ¹⁶ Dees -do, ne-e ni, 'ke 'o Nyisva a 'yri =nu a -ta 'mv, o =tue, o kɔ Abrahamu 'heen. Ti =nu -kɔ 'yri Nyisvaa 'yri a -gbe =tue, o kɔ Abrahamu 'heen, o lo la ni, -e mɔ, -hapude =nu, -e kɔ -ti oo =tu, o die la =no 'mv 'ni nu, o kɔ 'a 'yuo a 'yu 'heen. Seyi-seyi, Nyisvacriunie 'ni po =le le, -e mɔ, -hapude a -gbe, o die la Abrahamu 'mv 'ni nu, o kɔ 'a 'yuo a 'yuo 'heen. Kee, e no 'ni, o die la 'mv nu 'a 'yuo a 'yuu -do. 'Yu a -gbe, no- mɔ -Yusu 'Klisu.

¹⁷ Ti 'n -hva =bo =tu, ni- -gbo: Nyisva =tue 'yri, o kɔ Abrahamu 'heen, 'e gba 'yri a (430) -hotrwu -hen ni le 'yri a -wlv =tu 'o -pu, 'plu 'ɔ -ha 'le tetei, 'ɔ -nyi 'a dakv, -v mɔ -Juukve. De a -gbe, e -hen 'nyre, 'yri =nu, Nyisva =tue la, o kɔ Abrahamu 'heen, kɔ, -hapude =nu, Nyisva po la le, o di la =no 'mv nu, tetei 'dees bi nyri 'yi le. ¹⁸ 'Bia Nyisva 'bcc wen nahuin -hapude 'mv nu, -te vv 'o tetei 'o =tuu a -ti, -ye e 'we =no ye, e 'de -te o po la le, o di la =nu -hapude 'mv 'ni nu a -ti, o 'ni nue -le wen =nu 'mv. Kee 'klee, Nyisva nu la Abrahamu 'mv -hapude, -e nue, o pue la 'le -le, 'ke 'o =no -wɔn. E 'de -te Abrahamu, oo 'o tetei 'o =tuu a -ti, 'ɔ 'de la =no -hapude 'mv nu.

De -kɔ -ti Nyisva 'ɔ -nyi -a mv 'a tetei

¹⁹ -Te e ni le 'mv, -bakla =de nahuon =de di wlɔn 'ni -gba: De- kɔ -ti Nyisva 'ɔ -nyi -Juukve 'a tetei 'le? Nyisva -nyi -a mv ni, -e die nu, -tɔpli =nu, -i nyre 'yi le, 'ke 'o =no ye, -a 'mui yi. O -nyi -a mv ni, 'ke 'le ti gbi 'kwli 'mv, e 'mue gba -gbagba, Abrahamu a 'yuo a 'yu =nu, o 'mv 'le di, Nyisva po la le, o di la -hapude a -gbe 'mv nu. 'Yu a -gbe, no- mɔ -Yusu 'Klisu. -Te -Yusu di 'klee 'le, -ye tetei 'de 'klee lele 'kli -de kɔ. Nyisva -ha 'le 'a tetei, 'ɔ -nyi 'a leleenyv, leleenyv a -gbe, 'v -nyi la -tunahuin. Ti =nu -kɔ 'yri v nyi la =nu -nyi, -ye Nyisva a winwlɔn-henyɔ Moise, no- ni la 'o Nyisva kɔ -tunahuin 'heen a -gbahlɔn. ²⁰ Kee, -te Nyisvaa la Abrahamu le, -e mɔ, o dio la 'mv nu -hapude, Nyisva a -gbe, no- nyo la 'le -wɔn 'pre. O 'de la 'le nahuon =de 'mv naa.

21-Be de a -gbe, ε -hen 'nyre, Nyisva a 'lepoode, ε kɔ tetei 'heen, ι 'de pe? 'Uvn, ε 'de le 'mu ni. 'Bia Nyisva a tetei =nu, ς -nyi la -tunahuin, 'bu wen nahuin 'klo yrarv -nyi, -ye ι -we wen 'le bi 'sii wen 'o nahuin ye ni, 'ke 'o Nyisva ye. Kee, ε 'de tete -de kɔ, -be nu de a -gbe. **22** U 'crie ni, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mu, -ε mɔ, 'klo ke a nahuin 'bii, 'ke v ni 'le de 'kuku a 'kli gbo. Ke'e ni, ε ni 'mu, -ε die nu, -hapude =nu, Nyisva po la le, ς di la nahuin 'mu nu, ς 'mue nahuin =nu 'mu nu, -v kuo -Yusu 'Klisu =wlv ye. ς nye =nu 'mu 'ni nu, -ε nue, v kuo -Yusu 'Klisu ye =wlv.

23 Ti -hi la a ti 'yri, -te 'hru 'de la 'o gbo a pεε, 'ke nahuin bu kuo la -Yusu 'Klisu =wlv ye, -Juukve a tetei nu la -a mu 'mu -jinyv, -a nyi la 'o -tuu, 'ε gbe -gbagba, Nyisva 'ɔ ya -a mu -Yusu 'Klisu ye, 'ɔ tɔ -a mu 'hru =nu, -a di na, 'pli -a 'mu -Yusu 'Klisu a -gbe =wlv ye kuo. **24** Tetei a -gbe, ι 'we la =nɔ -a ni naanyɔ ye, -ɔ kla 'yi 'mu, 'ε gbe -gbagba, -Yusu 'Klisu 'ɔ di 'le. Ke tetei ni la 'mu, -ε die nu, -te -Yusu 'Klisu di 'le, Nyisva 'mu 'o -a mu ye 'sii, 'ke 'o 'a diɔnv ye, -ε nue, -a kuo -Yusu 'Klisu a -gbe ye =wlv. **25** -Te ti nu le 'mu -gbo, 'hru pe 'o gbo, 'ke -ba kuo -Yusu 'Klisu =wlv ye. Tetei 'de 'kleɛ lele -a ni naanyɔ.

26 A 'bii, 'a mu mɔ Nyisva a 'yuoo ni, -ε nue, a kuo -Yusu 'Klisu ye =wlv. Ε -hen 'nyre, a kɔ -Yusu 'Klisu 'heen, a -mve ni. **27** U po 'a mu 'lu 'nie, -ε die nu, a kɔ -Yusu 'Klisu 'heen, a 'mu -mve. -Te ti ni le 'mu -gbo, a gba -Yusu 'Klisu a =wlv. **28** -Mɔ -Juukveyu, -hee' -n 'de -Juukveyu, 'ke 'o Nyisva ye, 'yi'mvle'jijra 'de 'o ni. -Mɔ =ge, -hee' -n 'de =ge, -mɔ nyibeyu, -mɔ nyrvgba, 'ke 'o Nyisva ye, 'yi'mvle'jijra 'de 'o ni. A 'bii, a kɔ -Yusu 'Klisu 'heen, a -mve ni, 'a 'ya dee -do. **29** -Te a 'ya -Yusu 'Klisu a nahuin 'mu, -ye ε -hen 'nyre, 'a mu mɔ -we Abrahamu a 'yuo a 'yuoo ni. -Ye -hapude 'bii =nu, Nyisva po la le, ς di la Abrahamu kɔ 'a 'yuo a 'yuo 'heen 'mu nu, ς die -we 'a mu 'mu 'ni nu.

-A 'de 'kleɛ lele tetei a =go, κεε, -a mu mɔ Nyisva a 'yuoo ni

4 **1**=Bo pue 'yu gbi a de ye, 'a bu di 'a kukɔ-tɔpli 'bii =nu -nyi, ς po 'le, 'ke 'o =nɔ -wɔn. 'Yu a -gbe, 'bɔ 'de wen a kue, ς 'de -ti -de kɔ, bɔ di -tu. Σ 'we =nɔ -ge ye, -beti bɔ di 'a bu a kukɔ-tɔpli 'bii kɔ. **2**'Bɔ 'kιε 'yee 'yu 'mu, nahuin -yee ni, -v kɔ 'le 'a de -wɔn. Nu- kɔ -we 'le 'a kukɔ-tɔpli a de -wɔn, ε 'mve gba -gbagba, ti =nu 'a bu wa 'du, ι 'mu 'o nyre. **3**Ke -a nene ni -we 'mu. -Te -a 'kιε 'dee la -Yusu 'Klisu a yie, -a 'we la =nɔ 'yuo=pli ye, -a 'ya la 'kuo a =go 'mu. **4**Kee, ti =nu, Nyisva wa la 'du, -te i nyre 'o, -ye ς ya -a mu ye 'a 'Yu, ke nɔ 'klo -gbo ke. 'Ke ς naa 'le nyrvgba =de 'mu, 'ɔ la 'o -Juukve a tetei 'o -tuu, **5**-ε die nu, ς 'mu nahuin =nu =gbla, -v mɔ tetei a -gbe a =go, -ε die nu, -a 'bii, -a 'mu Nyisva a 'yuo -he.

6De =nu, -ε nye -a mu tɔɔ, -ε mɔ, -a mu mɔ Nyisva a 'yuoo ni, ne- mɔ: Nyisva, nɔ- ya -a mu 'a 'Yu a -Hihiu =nu ye, -ε die nu, v 'mu 'le -a ni -wlv ke ni. -Hihiu a -gbe, nu-v 'le win 'yaa, 'vu le po: «Nyisva o, -mɔ mɔ 'na Bu.»

⁷De a -gbe, ε =hen 'nyre, a 'de 'kleē lele 'kuo a =go. Kee, 'a mv mɔ Nyisva a 'yuu n̄. -Te a 'ya 'a 'yuu 'mv a -t̄, =hapu-tɔpli 'bii =nu, o =tu gbo, 'ke 'o 'a 'yuu -wɔn, o di 'a mv 'n̄ -nyi.

-Yusu a nahuin, -v n̄ 'le Galatublugba 'mv, vv Pɔlv -wliye 'yaa 'kla

⁸Ti -hi la a ti 'yri, -te a 'kīe 'dee la Nyisva a yie, 'a mv =nu, -v 'de -Juukve, 'kuo =nu, o 'de Nyisva, no- kɔ =go a 'ya la 'mv. ⁹Kee, -te ti n̄ le 'mv -gbo, a yi Nyisva n̄, 'n̄ =hen 'nyre, Nyisva, no- yi 'a mv. De- nue, 'aa 'kleē lele -wɔn =hian, 'aa 'o 'kuo 'o =tuu, o 'de 'kli =de kɔ? De- nue, 'aa -hva ba 'ya lele 'waa =go 'mv, ¹⁰'aa -we 'o -Juukve a tetei -ye 'o =tuu, 'ke 'o -nyrɔwı -ye a -ta 'mv, kɔ yakve -ye, kɔ 'yru a ti -ye, kɔ 'yri -ye 'heen? ¹¹Tɔpli =nu, aa nu, u 'mv -wliye 'yaa 'kla -t̄ee. 'Nu pi hvannu, 'ke -kvān =nu, 'n̄ nuu 'le 'a mv -heyri, 'ke bɔ kɔ bɔ 'ya -gbugbe 'mv.

¹²'Diayuo -a, 'nu 'a mv le 'n̄ 'batu, 'mɔ -gbo, o mɔ -Juukveyu, ti =nu -kɔ 'yri 'n̄ n̄ la 'le 'a mv -heyri, 'a mv =nu, -v 'de -Juukve, -te a n̄ la 'mv, ke 'n̄ n̄ la -we 'mv. 'N̄ 'die la 'a mv -hva, 'ke ba =tuu 'o -Juukve a tetei 'o. 'A -t̄, -te 'n̄ n̄ 'mv, ke ba n̄ -we 'mv: A n̄ -hie 'le 'lu -wɔn le, -ε mɔ, nahuon 'bɔ 'o -Juukve a tetei 'o =tuu, -ye o 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye. A 'de -hlun 'na =wlw =hlɔn a pue. 'A -t̄, -beti a 'diu -hlɔn po.

¹³Bi bi 'le 'a mv 'kwli 'mv, -te 'n̄ di la 'le -tute, 'ke 'le 'a mv -wɔn, 'nu la 'a mv Nyisva a -haputitie pue, -ye 'hvun a hinhrēn klu la 'mv. Ne- nue, 'n̄ 'die la 'le -we, -bo gba la 'na 'dagba 'lu -wɔn. ¹⁴'E mɔ -t̄ee, ti a -gbe 'yri, 'na 'hvun a hinhrēn a -t̄, aa la 'ye -sue 'dɔ, kee, 'hvun a -gbe a -t̄, a 'de la 'mv yraa, 'a 'de la -we 'mv le bla. Kee, a 'ble la 'mv kwa -t̄ee, -ε 'we =no Nyisva a leleenyo ye, kɔ -Yusu 'Klisu ye. ¹⁵Ti a -gbe 'yri, a kɔ la plɔ a bleele. De- nue, -te ti n̄ le 'mv -gbo, 'a 'de 'kleē lele plɔ a bleeledu a -gbe kɔ 'le? 'N̄ yrii le ti, -ε mɔ, 'be -we la 'le, 'ke ba -ha la -we 'le 'a n̄ 'yii le, -ε die nu, a 'mui la 'mv -nyi, a die la 'n̄ nu. ¹⁶-Be -te ti n̄ le 'mv -gbo, -boo 'a mv -t̄ a -t̄ee ye -tu, ne- nue, 'aa 'mv 'a n̄ yraanyo daa?

¹⁷E kɔ nahuin, 'vv hi le 'du, 'plu, 'vv Nyisva a -haputitie -ta 'mv le -ha. Nahuin a -gbe, vv 'le 'a mv -wɔn 'n̄ 'pre, -ε die nu, a 'mv =nu -wɔn kve. Kee 'waa 'lu a le-hiele 'de -t̄ee nu. U nye 'n̄ -hva, 'ke ba po 'mv ke ye, -ε die nu, a 'mv =nu -wɔn kve. ¹⁸E noo 'o le, 'ke ba po nahuin -ye nua ye gbo, kee, =hapunahuin, nu- ba po nua ye gbo. Kee 'n̄, be 'n̄ 'mv 'e 'n̄ ti, mɔ -beti -bo 'n̄ 'o 'a mv 'hvun 'mv, -beti -bo 'de 'o 'a mv 'hvun 'mv 'n̄. ¹⁹'Na 'yuu-pli -a, 'nu lele 'ye -sue, 'a n̄ -t̄, -ε 'we =no nyrugba ye, -cc mu -pla. 'N̄ 'kīe die -suedu a -gbe 'ye, ε 'mue gba -gbagba, a 'mv -Yusu 'Klisu a -t̄ee a -naagbopu 'mv 'ya. ²⁰'N̄ nye wen 'n̄ -hva 'dɔ, 'ke -bo 'n̄ wen 'le 'a mv -wɔn, -ε die nu, 'mv 'le 'a mv -wɔn 'pre, 'na pupowin 'mv 'a n̄ -wh le 'tv, -ε nue, -te 'n̄ hren 'a mv -wɔn, -t̄ -gbo, 'n̄ di -tu, 'n̄ 'di yi.

Nyrugbapvu 'hɔn, -v mɔ Sara kɔ Hagali a -t̄i

²¹'A mv =nu, -v nye -hva, -bu -tuu 'o -Juukve a tetei 'o, -bo -gbe 'a mv wlɔn: =Be -t̄i =nu, tetei a -gbe, u =tu, a nyi 'mv le 'n̄ yrii? ²²=Bo -huh 'a mv

kle. U 'crie ni, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, -e mo, Abrahamu ko la 'yuo nyibepuu 'hon. O ko Hagali 'heen, nu- ko 'yu -ye, o ko Sara 'heen, 'v ko =-ye. Hagali -me -ye, o mo la =ge'e ni. Sara -me -ye, o 'de la =ge. ²³Nyrugba =nu, -o mo =ge, o ko la 'yu, -e nue, Abrahamu, no- nye la -hua. E 'we =no ye, -tunahuon, no- nye la -hua, e 'de Nyisva. Kee, nyrugba =nu, -o 'de =ge, o ko la 'yu, -e nue, e ni la ke 'mv, Nyisva 'o le la Abrahamu, -e mo, o di la ko 'yu. ²⁴De a -gbe, -e mue la 'lu -wɔn, ee -a mu tɔ̄ de. De a -gbe, ne- -gbo: Nyruu 'hon =nu, -o mo Hagali ko Sara 'heen, u =hen 'nyre 'yrigbleii 'hon, Nyisva =tue, o ko nahuin 'heen. Hagali =nu, -o mo =ge, o =hen 'nyre 'yri =nu, Nyisva =tue la, o ko -Juukue 'heen, ti =nu -ko 'yri oo la Moise 'a tetei -nyi, 'ke 'le dugba =nu 'lu, -o ko 'du mo Sinai. Tetei a -gbe, u -a mu 'mv nuu =goyuo, -e 'we =no ye, -te Hagali a 'yuo=pli nu la, 'v 'ya la =go 'mv. ²⁵Hagalidu, u =hen 'nyre Sinai, 'ke 'le Arabukuewin 'kwli 'mv. Hagali a -gbe, o =hen -we 'nyre keke a Jrusredio, -e nue, -Juukue =nu, -o 'ti 'le 'dɔ̄ a -gbe 'mv, u mo tetei a =go'o ni, -e nue, u 'ni -hua =le bu kuo -Yusu 'Klisu =wlv ye. ²⁶Kee, nyrugba =ye =nu, -o mo Sara, -o 'de =ge, no- mo -a ni 'dii. Nyrugba a -gbe, o =hen 'nyre Jrusredio yrayru =nu, -o ni 'le yako 'mv. 'Dɔ̄ a -gbe, o 'de =godio. No- mo -a ni 'dii. (O =hen -we 'nyre 'yri yrayri =nu, Nyisva =tue, o ko nahuin 'heen.) ²⁷Nyrugba a -gbe, no- ko -ti u 'cru la, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, -e mo:

«Mo nyrugba =nu, -o 'de 'yukɔ̄de, nu 'manu.

-Mo =nu, -ŋjŋlakwli 'de -hlın a nue,
 'yaa 'le win, -bo nu 'manu,
 -e nue, nyrugba =nu, 'a tɔ̄ hie 'o gbo,
 'a 'yuo=pli di 'ni -huo,
 u 'mv 'o nyrugba =nu 'mv -hi,
 -o ni 'o 'a tɔ̄ =hlɔ̄n..»

²⁸Na -diayuo -a, a 'de 'klee lele tetei a =go, 'a mu mo Nyisva a -tee a 'yuo=pli, -e nue, Nyisva pue la 'le -le, -e mo, a di 'ya 'a -tee 'a 'yuo=pli, -e 'we =no ye, -te o nu, 'o le la Abrahamu, -e mo, 'a nyrugba Sara di la ko 'yu, -o ko 'du mo Yisaki. ²⁹Ti a -gbe 'yri, 'yu =nu, Hagali ko la, 'ke 'le -tunahuin a 'kli 'kwli 'mv, 'yu a -gbe, oo la 'a 'be Yisaki =nu =tue =sue, Sara ko la, 'ke 'le Nyisva a -Hihiu a 'kli 'kwli 'mv. Ti -gbo 'yri, ke'e ni, e 'kie nie 'mv. ³⁰Kee, u 'crie la ni, 'ke 'le Nyisvacrunie 'kwli 'mv, -e mo: «Bla nyrugba =nu le, -o mo =ge, o ko 'a 'yu 'heen, -e nue, =ge a -gbe a 'yu, o 'de ye ble, 'ke bɔ̄ kɔ̄ 'a bu a kukɔ̄-topl̄i win ke.» Kee, nyrugba =nu, -o 'de =ge, no- ko 'yuu ni, -o ble ye -bɔ̄ kɔ̄ 'a bu a kukɔ̄-topl̄i win ke. ³¹A -ti o, 'na -diayuo -a, -a 'de nyrugba =nu, -o mo =ge a 'yuo, kee, nyrugba =nu, -o 'de =ge, no- ko 'yuo=pli -a 'ya 'mv. E 'we =no ye, -a 'de tetei a =go, kee, -Yusu 'Klisu, no- -gbla -a mu, 'ke 'le tetei a 'kli gbo.

E 'de ye ble -Yusu a nahuin bu 'ya tetei a =go 'mv

5 ¹-Yusu 'Klisu -gbla -a mu ni, 'ke 'le -Juukue a tetei a 'kli gbo, -e die nu, -a 'ni -han 'klee lele tetei a -gbe a =go 'mv 'ya. 'A -ti o, ba -tu 'a ni

diconu 'yie. A ni ween 'le ke, 'ke nahuon -de ni nu 'le lele 'a mu tetei a -go 'mu.

²'Mo Pɔl̩, 'nu 'a mu 'ni le, 'bia 'ba nye 'lu -wɔn le -hie, -ɛ mɔ, a 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyisva ye, -te aa yre 'be a -ti, kɔ, -te aa 'o -Juukve a tetei -ye 'o -tuu a -ti, -ye -Yusu 'Klsv 'dee bɔ waa 'a mu. ³'Nu 'a mu lele 'ni le, nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'be ye, -ɛ die nu, ɔ 'mu 'o ye 'sii, 'ke 'o Nyisva ye, -ye nahuon a -gbe, ɔ ble ye bɔ -tuu 'o -Juukve a tetei 'bii 'o -t̩e. ⁴'A mu -nv, -v nye 'lu -wɔn le -hie, -ɛ mɔ, Nyisva di 'o 'a mu ye 'ni 'sii, 'ke 'o 'a diconu ye, -ɛ nue, aa 'o -Juukve a tetei 'ni -tuu, a kɔ -Yusu 'Klsv 'heen, a 'de 'klee lele -mve, kɔ, a plee 'le Nyisva ke, -ye ɔ 'dee bɔ nu 'klee lele 'a mu -hapude 'mu, 'ke 'le -gbugbekɔ 'kwli 'mu.

⁵-A -me -ye, -a yie ni, -a nye -pre, -ɛ mɔ, Nyisva di 'o -a mu ye 'ni 'sii, 'ke 'o 'a diconu ye, -ɛ nue, -a kuo -Yusu 'Klsv ye -wlv. Ne- mɔ de, -aa -pre, 'ke 'le Nyisva a -Hiihu a 'kli 'kwli 'mu. ⁶Nahuon 'bɔ ni 'o, ɔ kɔ -Yusu 'Klsv 'heen 'bv -mve, nahuon a -gbe, ɔ 'be ye, ɔ 'de ye 'be, ɛ 'ni da -le de -de. De -mɔ de gblaka, ne- mɔ -ba -nye -Yusu -a ni -wli. 'Bia -ba -nyo -a ni -wli, ne-ɛ -a mu 'kli -nyi, 'ke -ba nve -a ni 'bienu -tunahuin 'mu.

⁷-Te a -tu la -Yusu a -wlv a yekuole -wlu, aa la 'mu mu ye -t̩e. Nyɔ- nue 'klee, 'a 'kee 'o -ti a -t̩e a 'o -tuule 'le? ⁸Nyisva -nv, -ɔ da 'a mu, 'ke ba 'ya 'a nahuin 'mu, ɔ 'de 'a mu le, 'ke ba nu le naale. ⁹-A 'brikve no 'ni: «Weyee -do, ne- nye nu, -wo 'bii 'bɔ pa.»^a ¹⁰-Te -a 'bii, -a kɔ -a ni Kukɔnyɔ -Yusu 'Klsv 'heen, -a -mve, 'n yrii le ti, -ɛ mɔ, -te 'na 'lu a le-hiele ni 'mu, ke'e ni, 'a ni 'lu a le-hiele di -we 'mu ni, a 'mu 'o lele -hapu'hru wlɔn bi. 'N yie -we ni, -ɛ mɔ, nahuon -nv, -ɔc 'a mu kaa, nahuon a gblatio -bɔ 'ya 'mu, Nyisva a -bati dio 'ni kli.

¹¹'Na -diayuo -a, ɛ kɔ nahuin 'vv le po, -ɛ mɔ, 'mɔ Pɔl̩, 'n nyi 'ni -tu, 'ke nahuin ble ye bu 'be yre, -ɛ die nu, Nyisva 'mu 'o ye 'sii, 'ke 'o 'a diconu ye. Kee, 'bia 'nu wen le 'a -tutue nu, -ye -Juukve 'dee bv -tue wen 'mu -sue, kɔ, v 'dee bv bla wen Nyisva a wintɛ -nv ke, -ɛ nyi -tu, -ɛ mɔ, -Yusu 'Klsv 'kvu 'o tu 'yie 'mu ni, -a ni de 'kuku a -ti. ¹²Nahuin -nv, -vv 'a mu kaa, -vv 'a mu le, 'ke ba 'be yre, 'n nye 'ni -hva, 'ke bv -ha wen 'waa diconu bɔtɔ.

A ni kve 'le 'a ni -gbe a 'lu a le-hiele -wɔn, kce, ba -ha Nyisva a -Hiihu me le, bv naa 'a mu

¹³'Na -diayuo -a, a -me -ye, Nyisva da 'a mu ni, -ɛ die nu, a 'ni -han 'klee lele tetei a -go 'mu 'ya. Kee, -te ɔ -gbla 'a mu a -ti, a ni po 'le le, 'hru pe 'klee 'o gbo, 'ke ba nu -tɔpli -hvun -nv, 'a ni -wlu -hva. Kee, ba nvnue 'mu, kɔ, ba -hihe 'mu le. ¹⁴Ke 'le tetei 'bii -heyri, de -mɔ tete gblaka, ne- mɔ: «Nue -n 'be -tunahuon 'mu, -ɛ 'we -no ye, -te -n nu -n diconu a 'muvule.»^a ¹⁵Kee, 'bia 'a ni 'klo 'bɔ 'we -no dehvɔi a 'klo ye, -u -wɔn -wunwɔn, kɔ, -u nine, -ye ba -tu 'a ni diconu 'yie, -ɛ die nu, a 'ni -han gbo -wuwɔ.

¹⁶-Ti 'nu -tu, ni- -gbo: Ba -ha Nyisva a -Hiihu me le, bv naa 'a mu. 'Bia 'baa le nu, a 'dee ba nu -tɔpli -hvun -nv, 'a ni -wlu -hva. ¹⁷-Tɔpli -hvun -nv,

^a 5.9 -hee': 'Flɔɔ a 'yaade 'cicre gbi, ne-ɛ 'flɔɔkuo 'bii 'yaa.

-tunahuon a =wlvv -hva, i kɔ Nyisva a -Hihiu a -hvhva-tɔpli 'heen, i 'de pe. -Tɔpli =nu, Nyisva a -Hihiuu -hva, -ba nu, i kɔ -tɔpli -hvñ =nu, -a ni -gbe, -aa -hva -ba nu, i 'de -we pe. Ne- nue, de =nu, aa -hva ba nu, 'a 'de 'le 'a nunue -we. ¹⁸'Bia Nyisva a -Hihiu 'bvv 'a mu naa, -ye a 'de 'klez 'le lele tetei a 'kli gbo ni.

¹⁹-A yi -tɔpli -hvñ =nu ni, -tunahuin a =wlñ -hva bi nu. -Tɔpli a -gbe, ni- mɔ -wlawli, 'lalu, kɔ 'e ni -tvide =de, ²⁰nahuin a -gbe 'vv =wehui kli, 'vv -wíde nu, 'vv yiyraa, 'vv =yvei po, 'vv ca =tu, 'vv yrñ po, 'vv v -do a de 'lu -wɔn le -hie, 'vv =tɔ le 'be, ²¹de v 'de kɔ, ne- vv -hva, 'vv 'waa dñonu nɔ wlɔn -hie, kɔ, 'vv -we 'waa dñonu didi-tɔpli wlɔn -hie, 'vv 'ylenyre-tɔpli -ye nu, -i kɔ 'a 'bienu 'heen- 'wuwe ye. 'N -gbe la 'a mu ni, 'pli 'ni nye lele ke nuna, -e mɔ, nahuin =nu, -vv -tɔplidu a -gbe nu, gbegbe, v 'dee bu pa 'le Nyisva a 'kłɔ yrayrv 'kwli 'mu.

²²Kee, -tɔpli =nu, -u 'le Nyisva a -Hihiu 'mu -hɔn, i 'we =nɔ tugbe a 'kui ye. E 'we =nɔ ye, Nyisva a -Hihiu 'bvv nahuin naa, -ye nahuin a -gbe, v nunue 'mu ni, 'vv 'manu nu, 'v kɔ kegboweenle, 'v kɔ =wlñ a 'lila, kɔ, 'v kɔ -we =wlñ 'yɔpɔ, 'vv =hapvde nu, 'v mɔ =hapunahuin, ²³'vv 'le 'waa dñonu =tɔ, 'v yi 'waa dñonu a naale. Nahuin 'bvv -tɔplidu a -gbe nu, -ye Nyisva a tetei 'ni po -le le, -e mɔ, v ni nui 'le. ²⁴Nahuin =nu, -v mɔ -Yusu 'Klisu a nahuin, v hie 'o -tɔpli -hvñ 'bii =nu gbo, 'waa =wlñ -hva. E 'we =nɔ ye, -te bu 'nini kvi wen 'klez 'o tu 'yie 'mu. ²⁵Nyisva a -Hihiu, nv-v -a mu 'kłɔ yrayrv -nyi. -Te e ni le 'mu, e nu -tee, 'ke bu naa -a mu. ²⁶-A 'ni 'yaa 'le 'le -a dñonu, -a 'ni nue 'le, -a ni 'bienu ni bi 'le yrñ 'mu le, kɔ, -a 'ni -tutu 'le ca -wɔn.

-Ba -hihe 'mu le

6 ¹'Diayuo -a, 'ba 'ye nahuon =de, 'bɔ de 'kuku nu, 'a mu =nu, Nyisva a -Hihiuu naa, ba -hiç 'mu, -e die nu, o 'mu 'o lele -hapv'hru wlɔn bi. Kee, ba nue, 'ke 'le -wlñ 'yɔpɔ 'kwli 'mu, kɔ, ba =tu 'a ni dñonu 'yie, -e die nu, a 'ni -han -we de 'kuku nu. ²Ba -hihe 'mu le, 'ke 'le 'a ni 'kla-wliye'yıya 'kwli 'mu. 'Bia 'baa le nu, -ye aa 'o -Yusu 'Klisu a tetei =nu 'ni -tuu.

³Nahuon =de 'bɔ nye 'lu -wɔn le -hie, -e mɔ, o 'de ye'wenyɔ kɔ, kee, seyi-seyi, o 'de nahuon =de, -ye co 'a dñonu 'ni kaa. ⁴'E ni nahuon 'bɔ ni 'o, bɔ 'jijra 'a -gbe a nunukłɔ. 'Bɔ 'ye, -e mɔ, o nɔ le 'yi, -ye 'a -gbe a nunukłɔ di =nɔ nue 'manu. -Ye o 'dee bɔ nu 'manu, -e nue, o -hi 'o 'a 'be =nu 'mu ni. ⁵'E ni nahuon 'bɔ ni 'o, -kuan =nu, Nyisva -nyi =nɔ, -te co 'a nunue nu, 'a -gbe, nɔ- di 'a -ti Nyisva kle -hihiu.

⁶Nahuon =nu, -co -Yusu a nahuin tɔɔ, e nɔ o 'le, 'ke nahuin =nu, -vv 'nyi, bu -ha 'le 'waa kvak-tɔpli =nu, v kɔ, bu -nyi =nu 'a 'pia.

⁷A ni kaa 'le 'a ni dñonu. Nyo 'ni 'caa -le Nyisva. De nahuon 'dɔ, e ne- co 'ce. ⁸E 'we =nɔ ye, 'bia nahuon 'bɔ 'de Nyisva -wlñ ye kuo, 'bɔ -tɔpli -do =nu nu, 'a -gbe a =wlvv -hva, o di 'ni 'kv, 'ke 'o Nyisva ye. Kee, 'bia 'bɔ

-tɔpli =nu nu, Nyisva a -Hihiuu -hva, -ye Nyisva a -Hihiu a -gbe, v dio -nyi 'klo yrayru, -ɔ 'nini -we 'le. ⁹'A -ti, -a 'ni sia 'le, 'ke -ba nu -hapude 'e ni ti, -ε nue, -ba 'de sia, ε di ko -nyrɔwɔ, -ɔ kɔ 'mv -a di 'o de =nu 'cεε, -a 'dɔ. ¹⁰'A -ti, -te -a 'kιε kve ti, -ba nu nahuin 'bii -hapude 'mv, seyi-seyi, nahuin =nu, -v kuo -Yusu 'Klisu =wlu ye, nu- -ba nu -hapude 'mv.

-Yusu a 'kvkvε, ne- kɔ -pli Pɔlvu po

¹¹Ba 'ye ke 'makibvi gblakı -gbo. 'Na -gbεε ni, -ɔ nyi 'cru. ¹²Nahuin =nu, -vv -hva -bu nɔɔ 'le nahuin 'bii 'yi kłe, nu-v ni, -v ni 'o 'a mv ke 'mv, 'ke ba 'be yre. Nahuin a -gbe, v 'ni -hva -le bv -tui, -ε mɔ, nahuon 'bɔ =tuu 'o -Juukvε a tetei 'o, Nyisva 'ni waa -le =nɔ, kεε, nahuon 'bɔ kuo -Yusu 'Klisu =nu =wlu ye, -ɔ 'kvv 'o tu 'yie 'mv, -a ni de 'kuku a -ti, nɔ- Nyisva di waa. 'Bia 'bvv wen -ti a -gbe -tu, -ye -Juukvε diu wen -tue =svε. Ne- kɔ hvannu vv pt. Ne- nue, nahuin a -gbe, 'vv 'a mv le, 'ke ba 'be yre, a 'mv -we 'o -Juukvε a tetei -ye 'o =tuu. ¹³Mɔ, nahuin =nu, -v 'be yre, 'waa -gbe, v 'ni =tuu -le 'o -Juukvε a tetei 'bii 'o. U nye 'ni -hva, 'ke ba 'be yre, -ε die nu, v 'mv 'waa dɔnɔ a -pli po, -ε mɔ, -ti =nu, vv =tu, a 'bli kwa. ¹⁴'Mε -ye, de, -ε kɔ -ta 'mv 'nu 'o -pli poo, ne- mɔ 'kvkvε =nu, -a ni Kukɔnyɔ -Yusu 'Klisu 'kvv 'o tu 'yie 'mv. Bɔ 'kvv 'o tu 'yie 'mv, ne- nue, 'kłɔ -gbo a -tɔpli 'i 'nini da de =de, 'ke 'le 'mv 'yi 'mv. E 'we =nɔ ye, v kvv 'o tu 'yie 'mv ni, i kɔ -Yusu 'Klisu 'heen. 'Na -gbε -gbo, 'n 'we =nɔ nahuon =nu ye, -ɔ 'kvv 'o tu -a gbe 'yie 'mv, 'pli, -ɔ hie 'o 'kłɔ -gbo a -tɔpli gbo. ¹⁵'Bia nahuon -de 'bɔ 'be ye, 'bɔ 'de ye 'be, ε 'ni da -le de =de. De -mɔ de gblaka, ne- mɔ Nyisva bɔ nue, -ba -he -tunahuin yrayri. ¹⁶Nahuin 'bii, -vv 'hru yrayru a -gbe na, -v kɔ -ti 'n -tu wen, v kɔ nahuin =nu 'heen, -v mɔ Nyisva a -tee a dakv, nu- Nyisvaa kegboweenle -nyi, kɔ, nu- kɔ wɔlɔ cɔ 'ye.

¹⁷Kve 'klee mɔ -nyrɔwɔ -gbo 'yie 'mv gbo, nɔɔ =de ni 'yaa 'le 'klee lele 'mv 'kla -wliye, -ε nue, 'pvi -gbo, -i ni nɔ 'mv 'hvin 'mv, ni- nye nahuin tɔɔ, -ε mɔ, 'mɔ mɔ -Yusu a nahuoon ni.

¹⁸'Na 'diayuo -a, -a ni Kukɔnyɔ -Yusu 'Klisu bɔ nu 'a mv -hapude 'mv. Ke'ε ni, be ni 'mv.